

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali “Jamoat salomatligi va umumiy gigiyena” kafedrasi mudiri, Ibadulla Qochkarovich Abdullayevning 70 yilligiga bag‘ishlangan “Sog‘liqni saqlash tizimida menejmentning zamonaviy muammolari va istiqbollari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman 2025-yil 20-21 oktabr

MELAZMA KASALLIGIDA ULTRABINAFSHA NURLARINING ROLI VA PROFILAKTIK GIGIYENA CHORALARINING SAMARADORLIGI
Yuldashova S.A., Yusupova Sh.A., Abdullayev R.B

TTA Urganch filiali

1. Kirish Melazma — terining yuzaki va dermal qatlamlarida giperpigmentatsiya bilan namoyon bo‘ladigan surunkali pigment buzilishi bo‘lib, ko‘pincha yuzning markaziy qismlarida paydo bo‘ladi. Kasallik asosan reproduktiv yoshdagi ayollarda uchraydi va ko‘plab omillar, jumladan ultrabinafsha (UV) nurlari, gormonal o‘zgarishlar hamda genetik moyillik uning rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi (1,11,10). UV nurlarining ta’siri melazma rivojlanishining asosiy tashqi omili hisoblanadi, chunki ular melanogenez jarayonini rag‘batlantiradi. Shuningdek, terining pigmentatsiyasi mavsumga qarab o‘zgarib, yoz oylarida kuchayishi kuzatiladi (2,3).

2. Material va uslub Ushbu tezis uchun adabiyot tahlili usuli qo‘llanildi. So‘nggi yillarda melazma patogenezi va UV nurlarining undagi roli bo‘yicha olib borilgan klinik va epidemiologik tadqiqotlar, shuningdek, profilaktik chora-tadbirlarning samaradorligi haqida ma’lumotlar yig‘ildi va tahlil qilindi. Bunda, ayniqsa, UV nurlari ta’sirining kamaytirilishi uchun quyoshdan himoya vositalari va gigiyena choralariining roli o‘rganildi (4,5,6).

3. Natija va muhokamalar Ultrabinafsha nurlari (UVA va UVB) terining melanogenezini kuchaytirib, melazma hududida melanin ishlab chiqarishni oshiradi. UV nurlari sezilarli darajada epidermal pigmentatsiya yuzaga kelishiga olib keladi va bu pigmentatsiya melazma mavjud bo‘lgan teri hududlarida yanada kuchayadi (7,8). Melazma ko‘pincha yoz oylarida kuchayadi va qishda kamayadi, bu UV nurlarining mavsumiy ta’sirini ko‘rsatadi.

Profilaktik gigiyena choralariga quyoshdan samarali himoya qilish kiradi. Yuqori SPF (quyoshdan himoya ko‘effitsienti) ega quyosh kremi melazma rivojlanishining oldini olishda va mavjud pigmentatsiyani kamaytirishda juda samarali hisoblanadi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatdiki, yuqori SPFli quyosh kremi qo‘llash yozgi oylar davomida kasallik intensivligini 50% ga kamaytirishi, homilador ayollarda esa melazma paydo bo‘lish ehtimolini 90% dan ortiq kamaytirishi mumkin (9,10).

Bundan tashqari, quyoshdan himoya qilish quyoshdan tashqari soatlar davomida soyada yurish, keng qamrovli kiyim-kechak, shlyapa va quyosh ko‘zoynaklaridan foydalanishni o‘z ichiga oladi. Ushbu choralarning birgalikda qo‘llanilishi melazma rivojlanishini sezilarli darajada kamaytiradi.

Melazma davolashda UV nurlarining ta’sirini cheklash muhim bo‘lib, bu uzoq muddatli davolash va takrorlanishning oldini olish uchun zarurdir (11).

4. Xulosa Ultrabinafsha nurlari melazma kasalligining asosiy etiologik va patogenetik omillaridan biri hisoblanadi. UV nurlarining melanogenezga bo‘lgan ta’siri melazma hududida pigmentatsiyaning kuchayishiga olib keladi. Shu sababli, profilaktik gigiyena choralariini, xususan yuqori SPF ko‘rsatkichiga ega quyoshdan himoya vositalariini muntazam qo‘llash, shuningdek quyoshdan himoyalanishning boshqa usullariini qo‘llash melazma rivojlanishini oldini olishda va mavjud pigmentatsiyani kamaytirishda samarali hisoblanadi. Melazmaning samarali davosi uchun UV nurlariini bloklash va terini himoya qilish uzoq muddatli va kompleks yondashuv talab qiladi.

Adabiyotlar.

1. Miot LD, Miot HA, Silva MG, Marques ME. Physiopathology of melasma. An Bras Dermatol. 2009;84:623-35.
2. Corsi H. Chloasma Virginum Periorale. Proc R Soc Med. 1935;28:1169.2.
3. Lindsay HC. Chloasma uterinum. Arch Derm Syphilol. 1946;53:58.3.
4. Bolanca I, Bolanca Z, Kuna K, Vuković A, Tuckar N, Herman R, et al. Chloasma--4. the mask of pregnancy. Coll Antropol. 2008;32:139-41.

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali “Jamoat salomatligi va umumiy gigiyena” kafedrasini mudiri, Ibadulla Qochkarovich Abdullayevning 70 yilligiga bag‘ishlangan “Sog‘liqni saqlash tizimida menejmentning zamonaviy muammolari va istiqbollari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman 2025-yil 20-21 oktabr

5. Plenck JJ. Doctrina de Morbis Cutaneis. Qua hi morbi in suas classes, genera et 5. species redingtur. Vienna, J.F: Van Overbeke; 1776.
6. Newcomer VD, Lindberg MC, Sternberg TH. A melanosis of the face ("chloasma"). 6. Arch Dermatol. 1961;83:284-99.
7. Lupi O, Nunes S, Gomes Neto A, Pericles C. Doenças dermatológicas no Brasil: 7. perfil atitudinal e epidemiológico. An Bras Dermatol 2010;85:S5-19.
8. Sociedade Brasileira de Dermatologia SBD. Nosologic profile of dermatologic 8. visits in Brazil. 2006;81:545-54.
9. Walker SL, Shah M, Hubbard VG, Pradhan HM, Ghimire M. Skin disease is com-9. mon in rural Nepal: results of a point prevalence study. Br J Dermatol. 2008;158:334-8.
10. Alakloby OM. Pattern of skin diseases in Eastern Saudi Arabia. Saudi Med J. 10. 2005;26:1607-10
11. Ana Carolina Handel, Luciane Donida Bartoli Miot, Hélio Amante Miot. Melasma: a clinical and epidemiological review. An Bras Dermatol. 2014;89(5):771-82. ©2014 by Anais Brasileiros de Dermatologia

